

Større tydelighed - med større frihed.

Undersøgelse af holdninger til Indre Missions fremtid.

Indledning

Evidentia er af Indre Mission blevet bedt om at deltage i proces "Fremtidsværksted". Vores deltagelse er kun en begrænset del af den samlede proces, idet der har været drøftelser på såvel formands- og kasserermøder samt processer på en række bibelcampings hen over sommeren, hvor medarbejder fra Indre Mission har været i dialog med IM's bagland i forhold til hovedspørgsmålet:

Hvordan tilpasser Indre Mission på den lange bane bedst sit arbejde, så det understøtter IM's vision – og er med til at sikre, at Indre Mission fortsat opleves som relevant og er i mission?

Lidt uddybende spørgsmål: Hvad er IM's kerneopgave på den lange bane? Hvordan ser vi ud om 10 år, hvis vi holder fast på det, vi er sat i verden for? Er vi mere et netværk end en fast organisation? Er det, vi er sat i verden for, stadig relevant? Hvad skal der bruges lønkrone til?

Evidentia har som sin del af opgaveløsningen udarbejdet et spørgeskema, der blev præsenteret og udfyldt på formands- og kasserermøderne i foråret 26. Der indgår 230 besvarelser i undersøgelsen..

Med udgangspunkt i svarene fra spørgeskemaundersøgelsen har evidentia gennemført en række fokusgruppeinterview omhandlende Indre Missions fremtid. Spørgeguide er vedhæftet som bilag

3. Fokusgruppeinterview er gennemført med

- 2 grupper af unge på Å-festival
- Ledelsesrepræsentanter fra valgmenigheden Bykirken i Favrskov
- Ledelsesrepræsentanter fra Vestsjællands valgmenighed
- Ledelsesrepræsentanter fra frimenigheden Broen
- Ungerepræsentanter fra Aarhus Bykirken
- Indre Missions hovedbestyrelse

Derudover har ansatte i Indre Mission gennemført en række interview/processer på et antal bibelcampings i løbet af sommeren. Disse interview indgår også i de samlede konklusioner og

anbefalinger^{1 2}. På sommerens bibelcampings blev deltagerne bedt om at sætte blade på et "IM-træ". Bladene sætter ord på, hvad deltagerne ser som IM's vigtigste opgave.

De gennemførte interview er såkaldte kvalitative interview. Det betyder, at man tager udgangspunkt i en interviewguide, men at ikke alle spørgsmål bliver stillet og besvaret som det fremgår af guiden. I stedet kan man spørge ind til bestemte emner og få en grundigere afdækning af temaer, der er relevant for netop den konkrete gruppe af interviewpersoner.

Det betyder også, at denne undersøgelse ikke skal ses som en undersøgelse, hvor man "tæller sammen og får et resultat". Da interviewene er kvalitative, grupperne er forskellige, og ikke alle spørgsmål er stillet i alle grupper, skal konklusionerne læses som **mulige mønstre og spændinger** snarere end som repræsentative holdninger i statistisk forstand.

Spørgeguiden har kredset om IM's relevans, unge, digitale fællesskaber, Folkekirken, identitet, struktur, frivillighed, samarbejde og prioriteringer.

Formålet med undersøgelsen er derfor **ikke** at give en masse faktuelle svar, men at pege på tendenser og problemområder, som Indre Missions Hovedbestyrelse skal forholde sig til for at sikre IM's relevans i de kommende mange år.

Samlet hovedkonklusion

Interviewene peger på, at Indre Mission står i et grundlæggende generations- og strukturbrud. Den traditionelle model med søndagskirke og et særskilt hverdagsfællesskab kan ikke længere forudsættes at være den naturlige ramme for kommende generationer. Det betyder imidlertid ikke, at behovet for kristent fællesskab, bibelsk forkyndelse og mission er blevet mindre. Tværtimod efterlyses en tydeligere vækkende, bibelsk og kristuscentreret profil.

Fremtidens udfordring bliver derfor at fastholde en stærk fælles åndelig og teologisk kerne samtidig med, at IM accepterer langt større mangfoldighed i organisering, fællesskabsformer og kirkelig tilknytning. IM skal i mindre grad definere sig gennem bestemte møder, bygninger og strukturer og i højere grad gennem sin mission: at lede til Jesus og leve i ham.

¹ Man kan muligvis antage, at svarene fra processer på bibelcampings er præget af, at det er IM's kernebagland, der deltager her. Forventeligt er man i disse grupper lidt mere positive overfor Indre Mission end man oplever hos eksempelvis frimenigheder og ungegrupper på Å-festival. Databearbejdningsmæssigt har vi derfor først set på vores "egne" gennemførte interviews og efterfølgende kvalificeret disse med de øvrige interview. Det har dog vist sig, at hovedkonklusionerne holder uanset grupperne, der inddrages i databearbejdningen.

² I de interview Evidentia gennemførte var mission, bibelsk lære og forkyndelse tydelige. Men med især Seniorcamping, BFA, Lystruphave, Sundevad og Fårevejle bliver **vækkelsesdimensionen** langt mere fremtrædende. Seniorcamping siger direkte, at IM's fremtid ikke kan sikres gennem nye strukturer alene. Der efterlyses vækkelse, levet kristenliv og troværdige mennesker, der kan fortælle, hvordan de selv lever med Jesus.

Interviewpersonerne efterspørger ikke først og fremmest et Indre Mission med en ny og smartere udgave af de eksisterende aktiviteter. De efterspørger et Indre Mission, som holder fast i sit formål og teologiske ståsted, men er langt mere villigt til at slippe de organisations-, møde- og fællesskabsformer, som formålet historisk har været bundet til.

Sagt med andre ord:

Indre Missions største fremtidsudfordring er ikke først og fremmest mangel på aktiviteter, men at den historiske organisations- og fællesskabsform passer stadig dårligere til menneskers liv og det ændrede kirkelandskab. Samtidig er der bred opbakning til, at IM ikke skal blive mindre tydelig om sit åndelige formål – tværtimod. Fremtiden synes at kræve både større teologisk og missional tydelighed og langt større organisatorisk fleksibilitet.

Der er med andre ord en bemærkelsesværdig kombination af **teologisk kontinuitet og organisatorisk forandring**. Flere siger direkte eller indirekte: *Hold fast i teologien og missionen – men vær langt mindre optaget af at holde fast i formen*. Og det kunne så være den korte version af konklusionen:

Hold fast i sagen – hold løsere på formerne

Eller sagt på en anden måde

Større tydelighed men med større frihed.

Uddybende konklusioner

Analysen af data peger på **otte delkonklusioner**.

1. Den traditionelle IM-model er under grundlæggende pres

Dette er det mest gennemgående tema. Den klassiske ellipse med **folkekirke om søndagen + missionshus/hverdagsfællesskab i ugens løb** opleves mange steder ikke længere som den naturlige model.

Flere steder beskriver ellipsestrukturen som udspillet for voksne under 35-40 år. Smågrupper og nærvær opleves mere attraktive end det klassiske møde med tale og kaffe. Og blandt unge beskrives det, at de finder andre fællesskaber, hvis IM ikke findes eller ikke opleves relevant.

Det betyder ikke nødvendigvis, at behovet for kristent hverdagsfællesskab forsvinder. Snarere tyder interviewene på, at **formen ændrer sig**: smågrupper, spisegrupper, netværk, helhedsmenigheder, events, bibelcamping, nye lokale initiativer osv.

Det er en vigtig skelnen: **IM's problem er ikke nødvendigvis faldende efterspørgsel efter kristent fællesskab. Det er faldende efterspørgsel efter bestemte former for kristent fællesskab.**

2. Overgangen fra IMU til IM er måske det forkerte problem at forsøge at løse

Næsten alle steder dukker problematikken med "efter IMU-generationen" op. Men interviewene peger på, at spørgsmålet måske ikke bør være:

Hvordan får vi IMU'erne til at fortsætte i det eksisterende IM?

Men snarere:

"Hvordan hjælper vi unge voksne med at etablere bæredygtige kristne fællesskaber, som de selv får ejerskab til?"

Unge vælger i høj grad efter relationer og efter, hvor de føler sig hjemme. Det er ikke længere en selvfølge, at IMU fører videre til IM, og det kan have stor betydning, at en gruppe unge følges videre sammen.

Hovedbestyrelsens eget interview rummer en interessant formulering af netop dette: Måske skal man ikke tænke overgangen som overførsel til "de voksnes fællesskab", men som et **flow mellem forskellige fællesskaber**. Der peges også på indflydelse, ansvar, fællesspisning, små grupper og nærvær som væsentlige elementer.

Det taler for, at IM ikke primært skal forsøge at få unge ind i en eksisterende struktur, men **give dem mandat til at skabe den næste struktur**.

En udfordring ved denne løsning er dog, at en stærk målretning mod livsfaser også kan skabe større afstand mellem generationerne. IM bør derfor også forholde sig til, hvordan man skaber både relevante livsfællesskaber og reel overlevering af tro og livserfaring mellem generationerne?

3. Relationer og tilhørsforhold vejer tungere end organisationsloyalitet

En anden stærk tendens er faldende betydning af organisationstilhørsforhold.

Mennesker – især yngre – vælger i højere grad det sted, hvor:

- deres venner kommer,
- børnene trives,
- de føler sig hjemme,
- forkyndelsen opleves relevant,
- musikken og formen fungerer,
- der er fællesskab omkring hele familien.

Mange unge siger direkte, at man vælger efter, hvor man føler sig hjemme, snarere end efter organisationstilhørsforhold.

Det udfordrer en organisationstænkning, hvor succes måles på, om mennesker identificerer sig som "IM'ere".

Fremtidens relevante IM kan derfor meget vel have **flere mennesker, som er præget af IM, bruger IM's tilbud og er en del af IM-relaterede fællesskaber – men færre, som først og fremmest identificerer sig som medlemmer af en bestemt organisation.**

4. IM's rolle bevæger sig fra at drive én bestemt fællesskabsform til at være netværk, facilitator og ressource

Her er der en meget interessant tendens: Interviewene nævner igen og igen ting, som IM allerede er god til: DFS, børnearbejde, lejre, bibelcampings, events, materialer, kurser, konsulentstøtte og netværk. Flere peger på, at IM fortsat har en tydelig berettigelse som paraplyorganisation omkring børnearbejde, lejre og bibelcamping.

Samtidig efterspørges større støtte til lokale initiativer og fri- og valgmenigheder.

Det peger mod en anden selvforståelse:

Fra:

"IM er først og fremmest lokale IM-samfund med bestemte aktiviteter."

Til:

"IM er en missionsbevægelse og et netværk, der skaber, forbinder, udruster og understøtter kristne fællesskaber og mission i mange forskellige former."

Man kan derfor beskrive fremtidens IM som en form for "**økosystem**", hvor det fælles ikke er formen, men **sagen, teologien, missionen og relationen til bevægelsen.**

Ser man på tværs af de gennemførte interview bliver begrebet **mission** tydelig som kriterie for, hvad der skal bevares. Organisationen må ikke blive formålet med organisationen – det skal mission være!

Det relevante spørgsmål er derfor ikke nødvendigvis "**Hvordan fornyer vi IM?**". Det er snarere: "**Hvordan bliver vi langt mere forandringsvillige uden at blive mindre tydelige om, hvorfor IM findes?**"

5. Missionshuset har kun en stærk fremtid, hvis det får en bredere mission

Interviewene er ikke entydigt imod missionshuse. Tværtimod ser flere fortsat en funktion for dem. Men der er markant modstand mod tanken om, at **missionshuset i sig selv skal bevares som mål.**

Der nævnes muligheden for at bruge missionshusene som åbne huse med legestue, café, Alpha, aktiviteter for byen, sociale tilbud, lektiecafé, AA, koncerter mv. Flere steder nævner en mulig fremtid, hvor huset bliver mere "missionsstation" end ramme om traditionelle missionshusmøder. Missionshuset kan ses som et center, der tjener byen og rummer både mission og diakoni. Missionen skal tales op – ikke huset.

En anbefaling kunne være: **Bevar ikke et missionshus, fordi det er et missionshus. Bevar og udvikl det, hvis det er et strategisk redskab for fællesskab og mission.**

6. Frivillighedskrisen handler mindst lige så meget om organisering som om manglende vilje, og spørgsmålet om frivillighed kalder på en kulturændring

Udfordringen med manglende frivillige til at løse opgaverne er selvstændigt blevet berørt i flere af interviewene. Interviewene giver ikke et billede af en generation, der bare ikke gider.

Derimod går en række andre forklaringer igen:

- tid er blevet en knappere ressource,
- børnefamilier prioriterer anderledes,
- de samme mennesker bliver spurgt igen og igen,
- opgaver er for store og langvarige,
- frivillige mangler anerkendelse,
- man har svært ved at komme ud af en opgave igen,
- opgaven skal opleves meningsfuld.

Der tales bl.a. om at gøre opgaver konkrete og afgrænsede og undgå "rovdrift" på mennesker. Blandt de yngre understreges tilsvarende, at frivillighed skal opleves meningsfuld, kunne gøres til ens egen og respektere, at tid er en begrænset ressource.

Det kalder på **en ny frivillighedskultur**, ikke blot flere appeller om at melde sig.

Analysen beskriver visse steder **frivillighed som en del af IM's identitet og åndelige dannelse**. Det betyder eksempelvis, at lønnede medarbejdere bør understøtte frivilligt engagement frem for gradvist at overtage det.

IM skal professionalisere det, som kræver professionalisme – men samtidig passe på ikke at professionalisere selve bevægelsen så meget, at mennesker går fra at være **medbærere** til at være **forbrugere**.

7. IM's teologiske tydelighed opleves både som den største styrke og en potentiel barriere

Der er betydelig opbakning til, at IM skal have et tydeligt teologisk ståsted. I flere interviews er det netop dette, der beskrives som IM's DNA.

Men især yngre deltagere skelner mellem et **tydeligt ståsted** og **en kultur, hvor mennesker med andre synspunkter ikke oplever sig velkomne.**

Der efterlyses en kombination af stærke holdninger og plads til mennesker, der ikke passer ind i alle positioner.

Nogle unge går endnu længere og ønsker større teologisk åbenhed og mulighed for at blive udfordret af prædikanter, de ikke nødvendigvis er enige med.

Det afgørende spørgsmål bliver derfor ikke kun: **Hvad mener IM?** Men også: **Hvordan ser en bevægelse med tydelige overbevisninger ud, når den samtidig vil invitere mennesker ind, som endnu ikke deler dem?**

8. Der er ikke enighed om forholdet til Folkekirken

Forholdet til Folkekirken er et svært emne, og her findes ikke én fælles konklusion. Nogle ønsker meget tydeligt fortsat tilknytning. Folkekirken betragtes som en unik missionsplatform med lav tærskel, hvor IM kan være en aktiv stemme. Hovedbestyrelsens interview argumenterer blandt andet for fortsat samarbejde, så længe IM kan bevare sit DNA.

Andre vurderer, at udviklingen i Folkekirken gør et fremtidigt brud sandsynligt eller nødvendigt.

Og andre igen ønsker mindre central regulering og langt større lokal pragmatisme: forskellige lokale forhold kan kræve forskellige samarbejdsformer.

Den fælles position synes omtrent at være:

Folkekirken er en meget vigtig missionsmulighed, hvor der lokalt er bibelsk og missionerende mulighed for samarbejde. Men relationen må ikke være så principiel, at IM ikke kan understøtte andre løsninger, når den lokale virkelighed kræver det.

Og uddybende siges det: **Fri- og valgmenigheder er ikke længere et marginalt særtilfælde, som IM kan behandle som et appendiks. De er blevet en integreret del af det kirkelige landskab omkring IM.**

Spørgsmålet er derfor ikke et valg mellem Folkekirken eller frimenighederne, men snarere:

Hvordan kan IM have en tydelig fælles teologisk identitet samtidig med, at den kirkelige organisationsform varierer meget lokalt?

Øvrige fund i materialet

Digitale fællesskaber: I spørgerammen var der en række spørgsmål om digitale fællesskaber og om IM's brug af bl.a. sociale medier. Ikke alle steder er der kommet svar på dette, så spørgsmålet om digitale fællesskaber hviler på et relativt svagt datagrundlag.

Helt generelt kan der konstateres et meget forskelligt syn på, om IM selv skal skabe digitale fællesskaber, og et forskelligt syn på, hvordan IM klarer sig på de sociale medier netop nu. Nogle interviews peger på mulighederne i øget digital synlighed, digitale fællesskaber og nye kommunikationsformer. Andre er kritiske i forhold til den måde IM bruger de sociale medier på.

Digital kommunikation er relevant, men dataene peger langt mere entydigt på **relationer, lokale fællesskaber og organisatorisk fleksibilitet**.

Hvad skal IM særligt være opmærksom på?

På baggrund af interviewene er det muligt at pege på **seks strategiske opmærksomhedspunkter**, som Hovedbestyrelsen skal forholde sig til.

1. Pas på med at forveksle IM's DNA med IM's historiske form

Det er vigtigt at stille sig selv spørgsmålet: **Hvad er princip – og hvad er tradition?**

Interviewene peger på, at teologi, mission, forkyndelse, kristent fællesskab og ønsket om at lede mennesker til Jesus står stærkt.

Derimod står onsdags-/torsdagsmødet, missionshuset, ellipsestrukturen og bestemte organisatoriske grænser langt svagere.

Hvis de to kategorier blandes sammen, risikerer IM at bruge enorme ressourcer på at bevare **formen**, mens man svækker **formålet**.

2. Nedton fokus på generationsintegration

Meget tyder på, at løsningen ikke er at få 25-årige til at elske det fællesskab, som 65-årige elsker.

Interviewene peger snarere mod at give næste generation mulighed for selv at skabe deres kommende fællesskaber. De skal have såvel mandat som økonomiske muligheder, medarbejderstøtte og frem for alt en frihed til at fejle. Der skal gives langt større frihed til unge ledere og mindre kontrol og bureaukrati.

Det kan betyde, at noget nyt opstår, som ikke ligner IM særlig meget – men som måske netop viderefører IM's mission.

3. Priorité vækstmuligheder frem for institutionsbevarelse

Hvis økonomien bliver strammere, er der i interviewene argumentet for at prioritere eksempelvis **børn, unge, ledertræning af unge ledere, etablering af nye fællesskaber, mission, diakoni samt**

støtte til lokale initiativer. Et interview formulerer direkte, at børn og unge og vækstmuligheder bør prioriteres frem for blot at holde eksisterende aktiviteter i live.

Der er ingen klar prioritering mellem områderne, og Hovedbestyrelsen kan derfor alene tage emnerne som eksempler.

En omprioritering af indsatsen vil kræve, at IM også bliver bedre til **aktivt at afslutte aktiviteter**. Ikke alt, der har været godt, skal eksistere for evigt.

4. Gør landsorganisationen mere understøttende end styrende

Et gennemgående ønske er mere lokal fleksibilitet.

Lokale forhold i Aarhus, Sønderjylland, Vestsjælland og mindre bysamfund er meget forskellige. Derfor efterspørges konsulenter, netværk, rådgivning, materialer og støtte – men mindre detaljstyring af, hvilken form det lokale arbejde skal have.

Der efterspørges en organisation, der spørger:

”Hvad forsøger I at skabe – og hvordan kan vi hjælpe?”

mere end:

”Hvordan får vi jer til at passe ind i vores eksisterende model?”

Det ligger tæt på ønsket om at understøtte ildsjæle og lade aktiviteter gro nedefra.

5. Gør mission og diakoni mere synligt som selve begrundelsen for IM

Noget af det mest interessante i materialet er, hvor ofte mission og diakoni dukker op, når deltagerne bliver bedt om at forestille sig fremtiden.

Missionshuset skal åbnes mod byen. Der tales om udsatte familier, flygtninge, lektiecaféer, Alpha, sociale aktiviteter osv. Og tværkirkeligt samarbejde virker mindre problematisk, når opgaven er konkret mission eller diakoni.

Det antyder en mulig fremtidig fortælling om IM, hvor bevægelsen i mindre grad defineres af:

”Her er vores møder” og mere af **”Her er de mennesker og det lokalsamfund, vi er sendt til.”**

6. IM har brug for en klarere samlet fortælling

Nogle mener, at IM har et alvorligt imageproblem³. På den ene side oplever nogle, at IM forbindes med bestemte etiske konflikter – køn, præstesyn, homoseksualitet osv. – og at disse emner kan komme til at overskygge evangeliet.

³ Læs nærmere i den tidligere rapport udarbejdet af kommunikationsafdelingen i IM.

På den anden side siger nogle, at IM'ere måske **overvurderer, hvor negativt omverdenen egentlig ser på IM**. Mange mennesker kender simpelthen ikke organisationen.

Det betyder, at der kan være to imageproblemer:

Et eksternt problem:

IM bliver nogle steder identificeret med enkelte konfliktområder.

Et internt problem:

IM'ere forestiller sig måske større modstand, end der faktisk er, og bliver derfor mindre frimodige.

Problemstillingen står også tydeligt i Hovedbestyrelsens eget interview: der opleves mange fortællinger om IM, mens den store samlende fortælling ikke står klart – heller ikke internt.

Det hænger sammen med, at mennesker kan være tæt knyttet til IM gennem en valg- eller frimenighed, IMU, DFS, bibelcamping eller et andet initiativ uden nødvendigvis at tænke særlig meget over, at de er en del af "Indre Mission".

Det er derfor ikke kun et image- eller brandingproblem. Det er et **identitetsproblem**:

Hvad er det, alle disse forskellige fællesskaber, mennesker og aktiviteter er fælles om?

Disse spændinger bør ikke nødvendigvis afgøres med én national model. **En af interviewenes stærkeste underliggende pointer er netop, at fremtidens IM sandsynligvis bliver mere differentieret.**

Sammenfatning

Hvis vi skal sammenfatte materialet i nogle få strategiske pejlemærker, kunne det være som følger:

1. Hold fast i sagen – hold løsere på formen.

Teologi, mission, forkyndelse og kristent fællesskab er identitet. Torsdagsmødet og ellipsestrukturen er metoder.

2. Giv næste generation reel magt til at skabe det næste IM.

Ikke blot en plads i det eksisterende.

3. Tænk IM som bevægelse og netværk/økosystem mere end som én bestemt organisationsform.

IM-fællesskab, folkekirke, valgmenighed, frimenighed, smågruppe, bibelcamping og nye initiativer kan indgå i et større økosystem.

4. Flyt ressourcer fra vedligeholdelse til mission, mennesker og nye initiativer.

Bevar ikke aktiviteter og bygninger alene, fordi de eksisterer.

5. Formulér en ny, enkel fortælling om, hvorfor IM findes.

En fortælling, der er stærk nok til at samle mennesker, som organisatorisk kommer til at høre til på meget forskellige måder.

For rapportens udarbejdelse

Svend Madsen og Jes Jessen, evidentia